

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS
Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELŐFIZETÉSI ARAK:
 Egész évre — — — — — 8 kor
 Félévre — — — — — 4 „
 Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Általános titkos?

A magyar politikai életnek legfontosabb problémájává újból a választójog kiterjesztése lett. Az erők, melyek e kérdést újra a közérdeklődés színterére dobták, igen különböző természetűek, s megvizsgálásuk, értékelésük elengedhetetlen, ha igazán az egyetlen helyes szempontból: a magyar nemzet igazi javának szempontjából akarunk magunknak megnyugtatót szerezni. A legelső tényező, mely a választói jog kérdését aktuálisá tette, a magyar népnek minden más küzdő néppel közös, természetes vágyakozása, hogy legéletbevágóbb érdekeinek intézésébe a választói jog révén beleszólhasson. A honpolgári kötelességeknek addig soha nem igényelt mértékben való teljesítése föltétlenül szükségessé teszi a megfelelő, vagy megfelelni akaró ellenértéket a jogok kiterjesztésében. Legutolsó kéziratában királyunk is félremagyarázhatatlanul erre az álláspontra helyezkedett.

Csak az a kérdések kérdése: milyen fokú legyen ez a jogkiterjesztés? A magyar politikai ellenzék, s a magyar sajtónak lenghangadóbb része az általános titk. választói jog megadását követeli, szemben a még gyakorlatba át sem vitt Tisztaféle kiterjesztett választójoggal. Mielőtt társadalmi, politikai és egyházi tagoltsá-

gunk szerint belebocsátkoznánk ez elmaradhatatlan küzdelembe: becsületbeli és lelkiismeretbeli kötelességünk annak megfontolása, milyen állásfoglalás felel meg leginkább közös magyar hazánk legigazabb érdekeinek. A háború kétségtelenné tette, hogy az emberiségnek nemzeti államokban való tagolódása természetes, tehát mellözhetetlen, sőt az emberiség közös javára való működés céljából teljes mértékben erősítendő és kifejtendő. A magyarságnak határozott és egységes állásfoglalása a világháborúban lehetetlenné tette a monarchiában a nemzetiségi gondolat bomlasztó érvényesülését, s ezzel az ellenség számításának egyik legdöntőbb tényezőjét tette a nullával egyenlővé. A magyar nemzeti állam föntartása és erősítése tehát európai érdekké vált, s az ellene való vétkezés, még ha úgynevezett jóhiszemű tévedésből történik is, — magyar ember részéről megbocsáthatatlan vétekké súlyosodnék. Homogén nemzetiségű államokkal magyar hazánkat összevetni nem lehet; az állam nemzeti létét ott nem fenyegetheti veszedelem. A magyarság fejszerinti arányszáma nincs magasan felette az ötven százaléknak — legutolsó népszámlálás szerint. A háború után nyomban meg kell tartani a legpontosabb népszámlálást a leghidegebb pontossággal és igazsággal, mert alapos a feltevéseink, hogy a magyarság a

háború folyamán aránytalan vérvesztéssel szenvedett, szemben a nemzetiségek veszettségével. A statisztika szilárd alapvetése nélkül sötétbe ugrás minden kombináció. Nagyon szeretnők, ha politikai vezetőink egyenként és összesen előjárnának Erdélybe — lelkiismeretes „politikai exercitium”-ra, mielőtt a választói jog vitatásába belekezdének. Az egész magyar belső politikát Erdélyből kiinduló szemszög alatt kell tekinteni. Nincs egy esztendeje, hogy az oláh rabló Erdély oldalába döfte orozva kését: s a szúrásra bémulás érte a magyar hazát — egészen a Tiszáig. E kínos érzületet nem szabad fölváltania a hamar elhárított veszedelemre boruló könnyelműségnek, annál is inkább, mert olyan képviselőink nem akarnak letérni a régi alapról, ezt vezérszónokuk ki is jelentette a képviselőházban. Innen Erdélyből érthetetlennek látszik Apponyi és Andrássy állásfoglalása; ők ugyan hozzátesszük, hogy az általános titkos választói jogot a nemzeti eszme épségben tartása mellett követelik, de e megszorításokat értéktelen frazíssá tiporná a valóság szeges csizmája. Azt pedig, hogy az általános titkos választójog az összes kereszténység ellenes tényezők létrájául van kiszemelve, nem kell bizonyítanunk; elég, ha csak Franciaországra gondolunk.

Politikusainknak először minket, erdély-

Régi irások.

Erdély történetének egyik szomorú epizódjához, a Hora és Kloska-féle lázadáshoz szolgálat néhány adatot ez az egykorú feljegyzés, amelyet itt közlünk. E sorokat Dávid János nagyenyedi kántor írja a gyergyóalfalui plebánosnak s beszámol benne a zavargásokról. Az eredeti kézirat a gyergyóalfalvi plebáma iratárában van.

I. J. C.-tus

Édes Tisztelendő Úr, nékem kegyes Pátronus Uram!

Egész mély alázatossággal engedelmet instállok s kérek addig való halgatásomról a Tisztelendő Úrtól. Hogy pediglen az itten mult Sokadalomkor (edgy betsülletes ember által) kegyes köszöntését méltóztatta küldeni, én mint érdemetlen háládó szível igen alázatosan köszönöm. Miota itten Nagy Enyeden vagyok három ízben tsekély levelem által tiszteltem a Tisztelendő Urat, mint tsak kétségkedvén a bizonyos kézben való nem adásban, már viszont negyed részben is ohajtozván, nem

kevessé meg vető újságokkal kedveskedni kívántam.

Nem kétlem hallotta a Tisztelendő Úr, az erre ki való dühösségben fel fegyverkezett s Vért Szopo Számítalan Oláhokat, kik ennek a Vármegyének, Hunyad Vármegyének a Körösnek részét talán öröké gyászban borították s fordították, kegyetlenségek mellett nem szánván sok nemesek vérit ki ontani, a mint bizonyos relatiokból hirelik, tsak Déva körül, majd 60 Nemes ember életének végire jártak, azoknak, s másoknak is inkább mind Jobágyai. De a telhetetlenek meg nem elégedvén azzal is, a házak szarvazattyaikat, ajtaikat, ablakait le vagdalták, hasogatták, összerontották, minden Jóságokat majd porrá rontották teméntelen kintseket el ragadván. Mindenfelé az hallatik s beszéltetik, hogy edgy Vas Szegetskét is helyin meg nem hadtak s hadnak, hanem pusztittnak praedálnak mint a Sásák. Nyilván kitértzik táhrházát el vesztő szomorú emlékeztető Abrudbányának fel dúlásából, melyet praecipue a Zalatnai Prokurator Ur descriptioja szerint de verbo ad Verbum más részin az árkusnak kívántam le írni a Tisztelendő Urnak.

Ez a sok szíveket emésztő hír ideis Enyeder 5-ta 9-br. reméltelen elérkezett. Feő Ispány Úr is meg bizván magát, előbb állott ekkor Hunyad Vármegyében sok nemesekkel s szolga birákat ölték meg. 7-ma-hujus a Szél még is jobban fúdjogálván ide a hirt, körül való Nemesek, edgyütt a Városiakkal trétának nem vélték lenni a dolgot mert regveltől fogvást, majd sötét este 10 óráig hordozoskodtak bé a Nyil ellen való várban, Némelyek pedig vagyonyyokat a földben el ásták, az otta a Városi Népek is éjjel és nappal oly kemény Strásákat állanak, várván a hivatal vendégeket, igaz hogy még eddig a katonákkal volt nagy szerentsénk, talán Enyedet is eddig felfordították volna. 10-mahujus. Alviintzen is a praedában kedvetket töltvén, Torotzkora is réa éheztek a dühösködő oláhok, majd egészen el pusztították: De innét Huszáros Nemesekkel fel rukulván 142 fogtak el, kikkel 11 ma estvère érkeztek Enyedre, nagy őrizet alatt edgy pintzého rakták be, edgy kálvinista kántor is köztük lévén. Ezek Torotzko Sz. Györgyön még a mi templomunkat is meg fosztották, úgy hogy a Corporalét, Oltára való religviás márvány követ az

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek ruhák, zászlók, stb. gyára — Arjagyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

lyieket kellene meggyőzni arról, ami nálunk képtelenségnek látszik, hogy az ált. és jtkos választói jog révén nem fenyeget minket eltemető veszedelem. Addig megmaradunk abban a szilárd elszánt-ságban, hogy a végpusztulás, melytől a hősök áldozatos védelme megoltalmazott, nem engedjük magunkra zúdulni az általános titkos választói jog alakjában.

b.

Iskolai ügyek.

Nevelésünk egyik régi sebére mutatott rá Kolozsváry Mihály váczyegyházmegeyei tanfelügyelő a katolikus tanítók szövetségének közgyűlésén. Azt mondotta, hogy a fiúk nevelését elhanyagoljuk. Kissé furcsának látszik ez állítás, de teljesen igaz. Még nálunk az erdélyi egyházmegyében is, hol a legtöbbet teszünk a fiúk nevelése érdekében, még nálunk is teljesen igaz, hogy a fiúk nevelését elhanyagoljuk. Hiszen a hét kath. gimnázium mellett egyetlen egy kath. reálistólunk sincs, nincs egyetlenegy kath. polgári fiúiskolánk. Ezzel szemben vannak polgári leányiskolánk, sőt van már kath. leány-gimnázium Kolozsvárt és ugyancsak ott van kath. női kereskedelmi iskola is. Ezen a téren tehát határozottan haladtunk, bár a haladás egyoldalú. Hiszen senki sem vonja kétségbe a növevelés fontosságát, senki sem kívánja, hogy a nők ma is csak a foltzóshoz értsenek, de az egyház nem elégedhetik meg azzal, ha a nőknek művelődését elősegíti. A nők, a legjobbak is, a férfiak befolyása alatt állanak. És ha a férfivilág nem kapott vallásos nevelést, a vallásos nő javíthat ugyan, de hiányokat pótolni soha nem tudja. Most pedig különös veszedelem fenyegeti a férfivilágot.

Bár nem vagyok pessimista, nem állítom, hogy a háború tönkre tette az erkölcsöket, azt azonban az optimistáknak is be kell látniuk, hogy a háború az erkölcsi fokmérőt nagyon közel hozta a zéróhoz. Egy másik veszedelem a háború által előidézett drágaság és az új gazdasági elhelyezkedés. Eddig mindenki igyekezett jó-

tehetségű fiút taníttatni, mert az élet biztos és könnyebb megélhetést biztosított neki. Mos már nem fogják olyan nagyon magukat törni az értelmiségi pályák után. A mezőgazdasági munkásnak jobb dolga van, mint az egyetemelt végzett diplomás embernek. Aki pedig tanulni akar, az a reális pályákra fog készülni, hol megbecsülük és meg is fizetik a munkát. Ebből mi következik? Az, hogy a gimnáziumok helyett a polgári iskolák, szakiparisiskolák, reálistólak fognak sok növekedést kapni és az egyház, mely ezekkel az iskolákkal keveset törődött, elveszti befolyását épen a férfiakra, kik a társadalomnak állásuk és jövedelmükkel fogva valamire lesznek. Pedig már régen szót emelt Bíró Balázs dr. a státus gyűlésén a kath. reál és kereskedelmi iskolák érdekében, sajnos eredménytelenül.

Még most sem késő. A nemzet érdeke, hogy megbízható kereskedői, iparosai, földművelői legyenek; az egyháznak kötelessége minden ember lelkéről, nemcsak a gimnáziumba járókról gondoskodni.

Jegyzetek a hitoktatás köréből.

Korunk szellemi irányzata kétség kívül a voluntáriánizmus jegyében áll. Miután az intellektualizmus kitombolta magát a skepszisével mindent megfagyasztott maga körül, most egyszerre irányt változtat. Ez az irányváltozás jelentkezik filizófiában, tudományban és irodalomban egyaránt. A legnagyobb örömet mégis a pedagógiának okozott. Megszámlálhatatlan író, nevelő és folyóirat állott szolgálatába. S ma már nincs az a legkisebb kérdés, amiről köteteket össze ne írának pro és contra; — egyben azonban mind inkább meg-egyeznek és ez az, hogy az iskola és nevelés célja nem az intellectus, hanem az akarat.

A kath. egyház, amelynek nevelési munkája mellett 2000 év áll, csak örömmel üdvözölte ezt a változást. S bár itt is elitéli a túlhajtásokat, mindazonáltal szívessé- ben látja ezt a szellemet a nevelői munkájánál, mint azt a másikat, amely minden

nevelést eleve kizár. Viszont hitetlen és túllünk távol álló pedagógusok is kezdik észre venni és megbecsülni az egyház nevelői munkáját. Payot az akarat erősítésére a kath. egyház által 2000 éven át gyakorlott elmékedést ajánlja, Foerster a nemi élet pedagógiájánál méltatja a kath. tapasztalatok és eszközök egyedül üdvözítő voltát. X. Pius decretuma pedig a gyakori szentáldozásról a kath. értelemben vett voluntáriánizmusnak évszázadokat előre világító fátylaja. Még a pozivistá Paulsen is elismerte ezt a rendelet megjelenése alkalmából. S azóta 12 éves tapasztalat igazolja, hogy X. Pius intézkedésében mennyire benne van a XX. század szelleme.

Ez a szellem eljutott már az adminisztráció asztaláig is s marapság már nem ritka dolog, ha tanfelügyelők, kultuszminiszteri méltóságok az új iskola ideálját a nevelés munkájában látják. Legutóbb Jankovics miniszter is erről oktatva ki Magyarország iskoláit és nevelőintézeti munkáit. Maga a hitetlen francia kormány is mondhatatlan sok erőt pazarol az ő saját „erkölcstanításához.”

És mégis... kathekéziseinkbe mintha még nem ömlött volna bele elég mennyiségű nevelői munka. Mintha az egészséges voluntáriánizmus rovására még mindig igen sok intellektussal dolgoznánk. Pedig ha valahol, akkor itt ömölhetik bele Krisztus szelleme és kegyelmi világa a nevelői munkába. Tankönyveink még mindig teológiák és nem az életre vezető kalauzok. A hittan óra még mindig tárgy és nem gyakorlati élettudomány. Mj még mindig évszázadokat követelünk és syllogizmusokat kívánunk, amikor az élet rohanó árja már az iskola padjáig ér. Tárgyalunk az Isten alanyi és tárgyi attributumairól s ugyanakkor a kisértések lélektanáról, azok genezisést, az ellentállás eszközeit alig-alig fejtegetjük. Mindenütt lerakjuk az igazság sziklaszilárd alapjait, csak az épületet nem akarjuk reáépíteni. Pedig épület nélkül az alap sem sokat ér. Az élet ezer meg ezer ellenvetéséből kivédünk egy nehányat az apologetikában,

oláhok egyebekkel el hánván a sárba, Misca János Ur szedte fel.

Torotzkai Sigmund Urnak a mint valóban beszéli a Praefectussa 100.000 forint árra kárt tettek, oda vagyon gyönyörköt-tető háza, borai, búzája, leveles ládája, 15.000 flor gyöngyei, arany s ezüst marhái, edgy szoval mindenc, ott is a Jobbgyai többet tselekedtek, magok circiter harmad nappal előtte Kolozsvárra szaladtak, 16-ta el vitték őket innét K-Fejérvárra, annak előtte fojtogatván edgy mást 15 huztak ki halva a pintzéből, quod maximum ki is akartak lütni, de réájuk bé lött a Silbak.

Beszélik, a kik Dévára jártak, hogy annyira a holt test, még a kutyák is rágiák. K-Fejérvárt vadnak oláhok fogva, circiter 400 még is ragajszkodnak egymásután, hogy hová tovább teméntenél számok. 17 mahujus K-Fejérvárról hoztak ide vagy 2 szekér puskát, ki is osztogatták a városiaknak. Most a város utjain égni fognak circiter 50 lámpások éjszakánként, mivel félelemmel s rettegéssel telnek s múlnak az idők, a nemességet épen el akarnák a tolvaj oláhok pusztítani. Már a Vármegye nemesseire parancsolat jöven a vitéz katonákkal kimentek a havasokra, nem különben más felől a Kolozsváriak is Vármegye czimeres zászlóival.

A tékozló oláhokat négy részre is csoportokban lenni sokan erősítik, a mint a fogok fejeit ki is mutatták, vezéreket Szalis nevezetűnek egy felől, más felől inditójokat Horának mondják, ez edgy időben M. Vásárhelyi oláh pap is volt (attya-fia az lubilláló oláh püspöknek) papságából eb rudon ki vettettvén, dominális bíróságát az rengeteg havasi territoriummal váltotta fel, még Groff Veselényit is köztök lenni a nemességek nagy hitelt adnak. Ezek az oláhok több eféle Casusokat sok helyeken tselekedtek, hogy per longum et latum edgy kontz papirostra sem férne el, én is hosszas írással alkalmatlankodni a Tisztelendő Urnak nem akarok, magam soromat is kevésbé jelenteni óhajtozván.

Állapotom Istenem jó voltából 50 német flor. fizetésem mellett vagyon a mint van, de szolgálatom terhes, tsekély fizetésből béres házat is fizetek, mivel itt semmi fundussa mints a kántornak, az accidentiam esztendőnt álta 10 forintba há mégyen, ez igen kevés. De ha Isten életemnek kedvez csak jobb helyre verekedem, eddig is el mehettem volna, mert Groff Lázár János Úr is önként Püspök Ur eő Emttol kért s a P. Praesidensnek mélt. Fangh Ur irántam irt volt, hogy Drassóra mennek, de sokan disvadeáltak

s le tettem magam. Nem kétlem hallhatta a Tisztelendő Ur, hogy meg is házasodtam, a feleségem neve Ajtai Susánna Conventita, utánna boldogulhatnék, ha volna három négy száz forintom edgy summába. Edgyes élet szeretet még eddig volt, öröömön nagyon benne, hogy hová, tovább az igaz Catholica hit gyökeredik benne, gazdaszszonyságában éppen nem utolsó, in Assumptione Kolozsvárrat is voltunk.

A mélt. Kolozsvári Plebános Urnak épen Sz. Mihály nap előtt való héten ment keresztül itt circiter 26 szekér bágásiája, ismét 9 mahujus vagy 8 szekér. Maga is 8 mahujus megindulván Kolozsvárról K. Fejérvárra, a Felek tetőn meg réműlvén a hirtől vissza tért.

Édes Tisztelendő Ur! egész aláztatossággal engedelmet kérek hosszas alkalmatlanságomról, magamat pedig ajánlom kegyes gratiájában, s midőn idevességes Adventi napokat tölteni kívánnék, aláztatosan tsokolom kegyes kezeit s maradok. A Tisztelendő Urnak legkisebb érdemtelen szolgálja Dávid János m. p. Cantor N. Egyed.

Rap. N. Enyed 1784. die 25-ta 9-br.

(folytatjuk.)

pedig az egyné kriztusi nevelése az egészét ki tudná védeni. Odaát gyakran arról tárgyalnak: hogyan lehet a nyelv-tant vagy a szépírást az erkölcsi oktatás munkájába állítani s mi a legszebb premisszákból sem vezetjük le a gyakorlati élet tudományát.

A hitoktatók országos kongresszusán ezekről szólott Hanauer apát. Jó lesz ezt nekünk is megfontolni!

IX.

H I R E K.

— **Püspök urunk Marosvásárhelyt.** A Székelyföld fővárosában folytatta főpásztorunk apostoli munkáját május 4—8 napjaiban. Akik távol vannak a fronttól, nem érzik át annyira a főpásztori látogatás melegét, mint azok, akik úgy szólva benne élnek a háborús élet zúrzavarában. Ez a körülmény tette elsősorban feledhetetlen főpásztorunk látogatását Marosvásárhelyt.

A napok különben úgy teltek el fáradhatatlan apostoli munkában, mint máshol is történik szokott, ahol főpásztorunk megjelenik. Május 4-én a tanuló ifjúság közös szent áldozása volt a bevezető. Délután a Vöröskereszt kórházát látogatta meg püspök urunk, hol Hunyady Teréz grófnő és dr. Gergő igazgató főorvos kalauzolták. A főpásztor megvizsgálta, kihallgatta a betegeket, meggyóntatta, megbérmálta, akik lelki erősbödést kerestek. — Szombaton délután az I. hadsereg egyesített tiszti iskolájának közel 200 növendékéhez szólott magyar és német nyelven, majd meggyóntatta őket, előkészítette lelküket a beláthatatlan jövőre: májusban t. i. beosztják őket a menetszádba. — 6-án, vasárnap reggel fél 8 órakor volt a szentmise, amelyen példás buzgósággal vett részt József főherceg ő fensége, az I. hadsereg fővezére is vezérkarával. Bérmálás előtt püspök urunk beszélt, majd kiosztotta a pápai áldást. Ezalatt a főtérén Matyasovszky katonaplebános mondott misét a megbérmálandó katonáknak, akikhez aztán a főpásztor intézett gyújtó hatású beszédet magyar és német nyelven s 300 vitézt részesített az erősség lelkének áldásában. Délután megható jelenet volt a hadiárvák felvonulása a zárdai patronázs otthonából. 79 hadi árva s ugyanannyi kongregánista patronesz vonult fel a plebániára sztilszéri virággal mellükön: az árvácskával. Püspök urunk különös szeretettel vizsgáltta meg őket; minden egyes árvaéhoz volt jószága szava. A jelenet hatása alatt Csiki Emil kereskedő azonnal 300 koronát adott a patronázs céljaira. — Hétfőn reggel a Vöröskereszt nagy kórházában misézett a főpásztor s beszélt magyarul és németül, amiután az orvosok, ápolók és betegek közös szent áldozása következett. — Szerdán, királynéknak születés napján reggel 8 órakor ünnepélyes tábori misét mondott József főherceg, a katonai és polgári hatóságok jelenlétében s délelőtt 11 órakor elutazott Maroshevízre.

— **Püspöki körlevél.** Főpásztorunk III. körlevele első sorban az oláh betörés anyagi és erkölcsi romlásának helyrehozásával foglalkozik s ad e tekintetben hasznos útbaigazításokat. Majd a világháború eseményeinek feljegyzését rendeli el az iskolák számára, hogy a történelmi vagy földrajzi oktatás keretében 2-órás anyagképen elhelyezhető legyen. Nagyon helyesen rendeli el a körlevél különösen az általános és átalakító hatások feljegyzését, miket a világháború a földművelés, kereskedelem és ipar, politika, nemzetközi összeköttetés, vallás-erkölcsi élet, művelődés széles területein végzett. Mindezek

mellett nagy figyelem fordítandó arra, hogy az eseményekből hazánk jövője és dicsősége is szemlélhető legyen. Elrendeli továbbá a körlevél úgy a lelkészeknek, mint a tanítóknak az oláh betörés helyi eseményeinek megörökítését is. Ezek a feljegyzések kétségkívül értékes okmányok lesznek a jövő történetírásnak. — A körlevél közli Kovács J. tanár és Sántha J. plebánus elhunytát s a magyarigeni plebániára pályázatot hirdet.

— **Királynéknak születésnapja** alkalmából, május 9-én délelőtt a székesegyházban ünnepélyes istentisztelet volt, melyet Kovács Lajos praelátus-kanonok celebrált. Jelen voltak a világi hatóságok, a katonaság, az iskolák ifjúsága s a hívők nagy számmal. Mise után fölhangoztak a Hymnus esdő szavai, amik annyira lelkünkben szakadnak most, mint soha máskor. Csak most értjük igazában, mit jelent az, hogy „jó kedvvel” s „bőséggel”, amikor állandó vendégünk a gond, az aggodalom kedve-seinkért s a mindennapi kenyérért. Csak most érezzük, hogy megjárult a Kálváriát a jóért s azért melegsik fel ilyenkor a szívünk, mert hisszük, hogy ha a Gondviselés áthozott ezer év viharán, akkor csakugyan céljai vannak velünk s ehhez acélozza a lelkünket.

— **A Szociális Misszió Társulat megalakulása.** Azt mondhatnók röviden, hogy ez a társulat nem egyéb, mint a nők belehelyezése a szoros értelemben vett társadalmi életbe. Nem tagadjuk, hogy a nő igazi helye a családi tűzhely melege, de életének vannak szabad pillanatai is, amiket le lehet kötni a társadalom számára. És a Szoc. M. Társ. ezeket a kölömben céltalanul elröppenő energiákat akarja ráfordítani a mozgó, szenvedő, fejlődő társadalom átalakításának munkájára. A nők társadalmi szereplése kodifikálódik ebben. És még itt is szűkebb korlátokat állíthatunk fel, hiszen a társadalmi élet gyökerei nagyon szétágazók. A Szoc. Missz. Társ. a szenvedő, nyomorgó társadalom segítségére akar sietni. Ideálisan szép munkakör ez. Mert a társadalom betegségeit nem paragrafusokkal, sem báli alapon nem lehet meggyógyítani, csak lelkes, önfeláldozó munkával, aminek első feltételei közt áll a közvetlen érintkezés. El kell menni a szegényhez, meg kell nézni, hogy mire van szüksége s aztán úgy adni neki pénzt, kenyeret, tüt vagy varrógépet; el kell menni a beteghez, meg kell igazítani párnáját, kisöpörni a házat, megtörölni izzadt arcát s nem kivilágos virradtjű eszárdászni a jötevény egyesületek bálján a szegények, árvák vagy kórházak javára. Ez az igazi keresztény irgalom. És ennek a munkának legilletékesebb tényezői csak a nők lehetnek, mert ehhez csak ők értenek. Amihez szív, lélek kell, oda nőket kell küldeni.

Mintha csak Madách gondolatát látnók megvalósulni a Soc. Missz. Társ. működésében, mert ő is az élet megszületésének szerepét adja a nőnek az Ember tragédiájában. És ennek a társulatnak is ilyenformán a célja: letörölni a könnyeket, elsimítani a gond barázdáit, könnyűvé tenni a szenvedést, bevinni a szívekbe az élet napsugarát. — És rendkívül szerencsés volt a pillanat megválasztása is ennek a gondolatnak a megőntésére. Hiszen a világháború ezer nyomorúsága és kényszerítő ereje nagyon átalakította a gondolkodást s felkeltette erősen a szociális érzéket. Nincs ember, aki ne érezze, hogy segíteni kell a világ szenvedéseire, s nincs ember, aki ne látna, hogy a régi eszközök elavultak. Saját kényelmünk feláldozása, önzetlen fáradkozás, önmagunk megtagadása vezethetnek célhoz csupán. Hogy mindezekre azonban csak a vallás tanít meg minket s következésképpen az ilyen mozgalom csak vallásos alapon szervezhető, ez nem szorul bizonyításra. Sem

Podmanicky-utcai jötevény tejjel, semmi-nemü malteres szentimentalizmussal nem lehet megkurálni az emberiség sebeit. —

Ezekről az eszközökről s a Szoc. M. T. céljairól, szervezetről beszélt nekünk a társulat kiküldött kedves nővérei.

Ezeknek az alapján végül a jelenlévők közgyűléssé alakultak s a szervezet tisztikarát a következőkben állapítják meg:

Védnök: Majláth G. Károly gróf erd. püspök; elnök: dr. Roska Miklósné; titkár: Pakot Ilona; jegyző: Haraly Béláné; pénztáros: Reithöfer Jenőné; ellenőr: Fekete Mihályné. Szakosztályok: I. Charitativ szakosztály: Alelnök: dr. Csabry Bonifácné. a) Szegényügyi csoport: Vezető: Roska Rózsika. b.) Betegpolási csoport: Vezető: Löw Emilné. II. Hadi árvák és özvegyek szakosztálya: Vezető: dr. Roska Miklósné. III. Ifjúsági szakosztály: Vezető: Urbán Gyuláné. IV. Tanulmányi szakosztály: Vezető: Kárpiss Jánosné; igazgató: Rass Károly. V. Leányegyesületek szakosztálya: Vezető: Présa Romuluszné. Tagok gyűjtésére ívek vannak kiosztva. A gyűjtés még folyik. Ennek befejeztével a szervezet megkezdte működését.

— **Városatyák választása.** Május 18-án lesz a városi képviselőtestület egy részének restaurációja. A névsort még nem ismerjük, de hisszük, hogy a polgármester figyelmét nem kerüli el bizonyos visszás helyzetek fokozatos megszüntetése. Így különösen tekintetbe veszi, hogy a jog olyas valami, amit minél szélesebb rétegben minél többek közt kell megosztani; nem monopolizálhatják társadalmi osztályok, vagy éven családok. Meg fog tehát szünni a régi patriarchális jelleg, hogy pl. a köztisztviselők álló — mondjuk — Fehér vagy Fekete család 3—4 tagja benn üljön a városatyák közt. A magyar közmondás nem épen ok nélkül mondja, hogy elég egy süteményből egy lepény. Azt is reméljük, hogy a lista nem kerülnek olyanok, akik Gyulafehérvárnak csupán csak kávéházi életében vesznek részt, hanem olyanok, akik a társadalmi élet más dimenzióiban is tevékenykednek. S végül méltán várhatjuk, hogy az új listán az iparosság, kereskedők s a kisgazdák is kellő számban legyenek képviselve.

— **Akadémiai pályadíj apácáknak.** A Magyar Tudományos Akadémia nagyheti ülésén Heinrich Gusztáv főtítkárral bejelentette, hogy az Akadémia a rektorok javaslatára az egyetemi hallgatók kitüntetésére szánt nyelvészeti könyvjutalmat kikérek ítélte oda. A kolozsvári egyetem hallgatói közül Gyöngyössy Rózáliát, szerzetes névén M. Aurélia iskolánövér résztették a könyvjutalomban, aki a Mariannum női felső kereskedelmi iskolájánál gyakorló tanár.

Hittanári vizsgát tett f. hó 8-án Veress Ernő szentivánlaborfalvi h. lelkész; zsinatvizsgát 9-én Gáál Tamás tábori lelkész és Solyom Béla kolozsvár-szentpéteri segéd lelkész.

— **Az új bélyegtarifa alkalmazása.** A lelkészkedő papság figyelmét felhívjuk az új bélyegtarifára. Az 1916. évi XXVII. tc. 2.§-a a régi bélyegilletéki szabályzatot érvényben tartja a békekötést követő két esztendőig a közzolgálati alkalmazottakra és napidíjasokra, akik illetményeiket közpénztárból kapják. Minthogy illetékes helyről újabban szerzett értelmezés alapján a lelkészkedő papság ezen kategóriába nem sorolható, lelkészek nyugtáikat (kongrua, korpótlék) jövőben az új bélyegilletéki szabályzat szerint kötelesek felbélyegezni.

— **Lesz családi pótlék.** Illetékes helyről vett értesülésünk alapján közöljük, hogy az Igazgatótanács a statusi alkalmazottak családi pótlékára vonatkozólag tervezett készített s az őszi statusgyűlés elé fogja terjeszteni.

— **A kolozsvári Szociális Iskolát** május hó 1-én zárta be dr. Hirschler József kolozsvári plebános. Az iskolát az Oltár-egyesület segítségével a Szociális Misszió Társulat nővérei szervezték. Vezetője özv. Imre Gergelyné igazgatónő volt. Előadtak Rónay Paula, Schlachta Margit nővérek, Stadler Frieda kültag, dr. Cholnoky Jenő, dr. Erdélyi László, dr. Menyhárth Gáspár egyetemi tanárok, dr. Perényi József főgimn. tanár, dr. Klumák János marianumi kereskedelmi tanár, és dr. Hirschler József. Volt három stilsztikai, négy-négy szociális erkölcsi, szociális módszertani, jogi, közigazgatási, a nők helyzetéről szóló és hat vallásbölcseleti előadás. Az iskola február 19-én nyitott meg és 10 hétig tartott. A tanfolyamra beíratkozott 153 hallgató, kik pontosan jártak előadásra. Az iskola bezárása alkalmából előtarozták, hogy szakkönyvtárat létesíthetnek és teljes erővel támogatják a már hónapok óta áldásosan működő Szociális Nővédelmi Hivatalt. Minden hónapban a Nővédelmi Hivatal működő tagjai számára előadásokat rendeznek és összel újabb megnyitják a Szociális Iskolát. A Szoc. Iskolának fővédője Püspök urunk.

— **A Patronázs közgyűlése.** Vasárnap d.e. tartotta a Patronázs helybeli egyesülete rendes évi közgyűlést Oelberg Ottó ny. táblabíró elnöklésével. A közgyűlés fénypontja volt Schlaichta Margit nővér előadása, aki megdöbbentő statisztikai adatokkal bizonyította, hogy miért van a patronázsra szükség, s miért szervezhető minden ilyen irányú munka csak a vallás bekapcsolásával. A gyönyörű előadás után a nagyszámú és intelligens közönség lelkesülten ünnepelte a kitünőt előadót.

— **Football verseny** lesz május 17-én áldozócsütörtökön, délután 3 órakor a vár mögötti gyakorlóterén. A cs. és kir. tisztis iskola athletikai és labdarugó csapata méri össze erejét a gyulafehérvári válogatott labdarugó csapattal. A mérkőzés síkfutással, távolugrással stb. lesz egybekapcsolva s a bevételt a rokkant katonák segélyalapja javára fordítják. Részletes program a következő: 1. Síkfutás (100 méter). 2. Síkfutás (200 méter). 3. Távolugrás 4. Síkfutás (400 méter). 5. Stafétafutás (4×100 m.) 6. Labdarugó verseny. A mérkőzést este 8 órakor a Vigadóban társas összejövéllel fejezi be. Jegyárak: I. hely 3 kor., II. hely 1 kor., tanulójegy 60 fillér. Rossz idő esetén a mérkőzés 20-án lesz.

— **Bérmálás.** Pünkösöd első napján bérmálás lesz a székesegyházban. A plebániái hivatal ez úton is felhívja a bérmálkozni óhajtókat, hogy szándékukat a plebániái hivatalban jelentsék be.

— **A VI. hadikölcsön.** Május első felében hoesztja ki a kormány a VI. hadikölcsön jegyzésre felhívását. Ezúttal csak 6 százalékos járadékkölcsönt lehet jegyezni. Meg vagyunk győződve róla, hogy országunk népe fokozott buzgalommal fogja támogatni ez újabb jegyzést is. Háborút csak pénzzel és áldozatkészséggel lehet megnyerni. Még inkább várható e támogatás ilyen vállalatoknál, ahol kockázatról nem lehet szó, hiszen azt már a pénzügy szabadszói is tudják, hogy a legjobb s legbiztosabb adós maga az állam. Németországban a hadikölcsönök sikere emelkedést mutat, nálunk szintén. Ez a legmegnyugtatóbb jelenség.

— **Adakozás.** A papnevelde nagy könyvtár alapjára adakozott egy táborig pap 45 koronát. A papneveldei kápolna alapjára ugyan ez 30 korona.

— **Pályázat.** A báró Sina Simon-féle népiszkolai tanítók esélyezésére rendelt alapít-

ványtól több, egyenként 200 koronás hely van üresedésben. A vallás és közoktatásügyi miniszternek 54692—1917-VII. d. sz. megkeresése alapján, mindazon tanítók, kik agg kor avagy más oknál fogva, de önhibájukon kívül, néptanítói tisztük teljesítésre képtelenek lettek, ezen alapítványra pályázatukat június hó végéig nyújtásuk be elkészíti hivataluk útján a püspök úrhoz.

— **A rézrekvirálás és Balánbánya.** Szikuliából kaptuk e sorokat egy mogorva feleski atyánkiától: Rekvirálják a kilincseket, a mozsarakat, vereteket, harangokat s egyéb rezeket. Bizottságok szaladgálnak országszerte, hogy összeírják a rekvirálható tárgyakat, más bizottságok statisztikát csinálnak az így nyereendő készletekről, újra más bizottságok összegyűjtik, felülvizsgálják, ellengyűjtik s így tovább. Végül nincs a bizottságolásnak, az összeírkálásnak, s az eredmény? Igazán jó volna tudni, hogy mennyi réz kerül ki a rézzel csak legtöbb esetben befutott kilincsekben? Dehát részre szükség van a hadviselés szempontjából. Jó. Azonban: itt van Balánbánya. Amint a neve is mutatja: bánya, még pedig rézbánya. Ezidőszerint nyugdíjazott bánya. Nem mintha kimerült volna, ő nem, ehhez még kellene jó egy néhány évtizedes intenzív bányászás, hanem csak úgy. Talán azért, mert háború van, az ember kell a frontra, talán azért, mert kell az ember réz rekvirálásához. De hát nem volna-e jobb ezt a dolgot megfordítani? Inkább Balánbányára küldeni, ezekhez a még szükséges egy-két

gépet mellékelni s megkezdeni teljes erővel az üzemet? Bizonyára nagyobb lenne az eredmény! Naponként fél vagon tisztá réz — egyelőre. Később még több. Ez csak egy hónap alatt 15 egész vagon. Vajjon mennyi idő kell az összes rézrekviráló bizottságoknak, amíg ennyit összeszednek? S a költségek mennyivel kevesebbek?

A hadvezetőségnek sok réz kell. Miért hever hát ott egy bánya kiaknázatlanul, amelyet pedig oly könnyen lehetne üzembe helyezni? Ha mi nem vagyunk embe-rei, adják oda a németeknek, majd üzembe helyezik őket, akár csak Szerbiában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Évfordulón. Beszélgetés. Onnan feltétlenül jobbat várunk.

A béke. Átalakítással — talán. A végén kell simítsunk.

Arad. Ön egy eljárásunkból kifolyólag elégtételt keresett egyik laptársunknál, amely aztán úgy rehabilitálta önt, mintha mi inkorrektiséget követtünk volna el önnel szemben. S ezek után csodálkozok, hogy nem sietünk kö-zölni egy olyan cikket amelyet kissé más szavakkal már leadott egy más lapban.

Kéziratokat vissza nem adunk.

Névtelen levelekre nem válaszolunk.

Vasuti vendéglő megnyitás Gyulafehérvár.

T. cz.

Van szerencsém Gyulafehérvár és vidéke nagyérdemű közönségének b. tudomására adni, hogy a **Nemes Ferencz**

vasuti vendéglőjét

átvettem.

Főtörökvésem oda fog irányulni, hogy t. vendégeim meglegedését jó és izletes ételek, kitünőt borok és elsőrendű Kőbányai sör, pontos és figyelmes kiszolgálás által kiérdemeljem.

Becses pártfogást és támogatást kérve maradtam teljes tisztelettel

Mojzes Ferencz
vasuti vendéglős.

FLEMMICH A. FIAI

sima és minifázott selyemszövetek meckanikai szövődése

WIEN,

Alapított 1838.

GUÁR:

VI., Webgasse 43.

600 alkalmazott.

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dus választékban, mindenféle és ó keresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása olvállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

Felölös szerkesztő: Rass Károly.

Nyomtatott a Pápai Lyceum könyvnyomdájában (Schlösser Ferenc) Gyulafehérvárt.